

Bilag 6a

Bispebjerg Lokaludvalgs høringsvar til projektforslaget

”Lersøparken Klimatilpasning”

Baggrund for høringsvaret

Bispebjerg Lokaludvalg takker for muligheden for at kommentere det af HOFOR og Københavns Kommune udarbejdede forslag til en skybrudsløsning i Lersøparken. Vi har fulgt projektet siden 2018, hvor der blev etableret en følgegruppe bestående af lokale interessenter, og vi har været en af tovholderne for denne gruppe.

Dette høringsvar bygger derfor på flere års kendskab og drøftelser af projektet. Desuden er præsenteret et oplæg til lokaludvalgsmødet i maj fra følgegruppen, sagen er efterfølgende drøftet i følgegruppen, og høringsforslaget er afsluttende drøftet i lokaludvalgets Bymiljøudvalg. Endvidere har lokaludvalget været tæt inde over og initiativtager til et parallelt projekt, der handler om genåbning af Lersøkilden.

8. juni 2023

Projektforslagets formål

Formålet med projektforslaget er både at håndtere hverdagsregn og tilbageholde skybrudsvand fra HOFORs rørløsninger for at forebygge oversvømmelser syd og øst for Bispebjerg Bakke.

Der sker dels ved etablering af rørløsninger og dels ved etablering af et åbent bassin med et permanent vandspejl. Bassinet skal kunne rumme ca. 16.500 m³ vand.

Fra HOFORs skybrudsledning Lygten Kanal kommer vandet ind i parken via et overløbsbygværk ved det våde bassin. Fra vejen Bispebjerg Bakke ledes regnvand i ledninger via to tilløbsbygværker ud i parken. Herfra løber vandet via render/grøft og våd risle-eng ned til det våde bassin. De to påtænkte tilløbsbygværker i hver side af den åbne plæne, er meget markante bygværker.

Fra søen er etableret overløb videre til kloaksystemet.

Fodboldbaner og oversvømmelseshieraki

Der er udarbejdet et såkaldt oversvømmelseshieraki, så det våde bassin fyldes først, hvorefter risleengen tages i brug, og til sidst kan involveres den nedre fodboldbane. Der er og vil fortsat være to boldbaner på skråningen. I projektet vil den nederste bane kunne oversvømmes, og der er i projektet en maksimal tømme tid på 24 timer på boldbanerne efter skybrud. På den måde tilgodeses, at fodboldaktivitet kan genoptages kort efter skybrud. Det er ikke beskrevet, om fodboldbanen skal renses efter skybrud, men det burde måske være tilfældet.

Rekreativ merværdi

Projektet skulle gerne medføre merværdi i forhold til bynatur og byliv. Her er dog den begrænsning, at det finansieres af takstmidler, hvilket betyder, at alle tiltag skal være direkte forbundet med håndtering af skybrudsvand.

Da Københavns Kommune ikke har ønsket at afsætte midler til såkaldte byrumstilkøb, er der heri et problem med vandkvaliteten. Til gengæld er det velkomment, at Områdefornyelse Bispebjerg Bakke har afsat 4,6 mio kroner til bænke og legeplads m.m.

BISPEBJERG LOKAUDVALGS KOMMENTARER

Generelt om projektet

Lokaludvalget har generelt ros til udformningen af projektet, som synes at efterligne vandet naturlige veje. Det gælder også bassiner i organiske former samt den fine risleeng, som både har en æstetisk og

Sekretariatet for Bispebjerg Lokaludvalg
Rentemestervej 76
2400 København NV

EAN-nummer
5798009800428

rensende funktion. Dæmningen, som fører stien over det våde bassin, vil også bidrage til en fin oplevelse for gående og cyklende. Etablering af et permanent vandspejl bliver et kæmpe løft for parken samtidig med, at vi håndterer regnvandet. Håber vi.

Det er på denne positive baggrund, at nedenstående bemærkninger skal ses.

Permanent vandspejl

Hverdagsregn fra oplandet ledes til et vådt bassin. Målet er, at oplandet kan forsyne det våde bassin med vand nok til et permanent vandspejl med en gennemsnitlig permanent vanddybde på 1,0-1,2 m. Det permanente vandspejl er et kardinalpunkt for lokaludvalget. Det har fra start været vores ønske, at der skal være en permanent sø, fordi det bidrager til den rekreative værdi, og ikke mindst sikrer biologisk mangfoldighed. Er søen der kun i perioder, er det ikke muligt at opretholde en biotop i søen med fisk og insekter, hvilket vil skabe en sort sø med omfattende myggeplage med ringe bidrag til biologisk mangfoldighed.

WSP har i deres udregninger og redegørelse for følgegruppen i juni 2023 konkluderet, at der vil være et permanent vandspejl også i en så tør periode, som vi aktuelt er igennem. Det står altså til troende. Det er på den anden side usikkert, om en næsten fordampet sø kan understøtte en biotop i søen. Desuden påregnes høje vandtemperaturer i søen om sommeren og høj saltholdighed om vinteren fra vejvandet, hvilket yderligere vil vanskeliggøre en biotop.

Desuden skal overvejes mulige lugtgener. Et spildevandsteknisk anlæg uden tilførsel af rent vand kan komme til at lugte grimt. Når de Indre søer om sommeren er ved at tørre ud, skaber det en stor lugtgener.

Den forventede vandkvalitet af søen sammenlignes af HOFOR med søen i Ørstedsparken, hvilket for Bispebjerg Lokaludvalg giver anledning til fortsatte overvejelser, om det skulle være muligt at højne vandkvaliteten med ekstern tilførsel af renere vand.

Vandtilførsel

Bispebjerg Lokaludvalg har foreslået, at borerer efter grundvand/Lersøskilden kobles direkte på bassinet, såvel som vandet fra borererne kan ledes via Lygte Å til de indre søer.

Vi er dog blevet klar over, at Bispebjerg Hospital har afvist, at kommunen kan pumpe grundvand/Lersøskilden op, fordi det kunne påvirke deres ATES anlæg, der bruges til opvarmning og afkøling, og som har et behov på 360 tons vand i timen. Vandet til ATES hentes i kalklaget fra 100 meters dybde. Denne indsigelse fra hospitalet har midlertidigt skubbet sagen til hjørne.

Desuden fremgår det fra HOFOR, at der ikke længere er tidsmæssigt rum for ændringer. Gong-gongen har lydt. Nu skal sagen i udbud. Ikke mere snak. Projektet bliver som foreslået. Og Københavns Kommune har jo afslået byrumstillæg desangående, - hvilket desværre må medgives er korrekt.

I lyset af Bispebjerg Hospitals protest mod grundvandsregulering kunne på den anden side stilles spørgsmålstegn ved, om det er muligt for HOFOR at etablere den foreslåede grundvandssænkning i byggeperioden for at sikre, at bassinets membran holdes på plads, og ikke skubbes op af højtstående grundvand.

Som led i forundersøgelsen af muligheden for at sende vand via Lygte Å til de indre søer ser det aktuelt ud som om, at man på grund af hospitalets protest har frafaldet at hente vand fra Lersøparken, men i stedet vil hente det til Lygte Å ved Lundehus Kirke.

En tilførsel af rent vand fra kalklaget ved Lundehus Kirke vil være genialt for de indre søer, men det vil ikke gavne vandkvaliteten i den fremtidige Lersø, med mindre der sættes en "Ølhane" på Lygte Å, hvor

denne passerer rørlagt lige under risleengsforløbene i begge sider af parken. Denne hane skulle kunne åbnes ved behov med en aftalt automatik.

Dette forslag afvises dog af HOFOR med den begrundelse, at HOFOR kun kan modtage vand, som har relation til spildevandshåndtering. Ikke en dråbe mere.

En anden mulighed kunne være at bruge overfladevand, d.v.s. grundvand i få meters dybde.

Som led i forarbejderne til projektet er af HOFOR er foretaget et stort antal prøveboringer i Lersøparken (side 64 i rapporten). Disse viser store mængder vand i få meters dybde. Eksempelvis boring L04 tæt på, hvor den fremtidige legeplads kommer til at ligge.

Lokaludvalget kunne derfor alternativt foreslå, at man henter vand specifikt til en fremtidig Lersø fra en boring nær ved L04, og til gengæld undlader at foretage en grundvandssænkning. Bispebjerg Hospital kan ikke sagligt protestere mod at hente vand fra få meters dybde for at beskytte deres vandophentning i 100 meters dybde fra et andet geologisk lag.

Et yderligere argument herfor kunne være, at dette terrænnære grundvand under alle omstændigheder havner i HOFORs ledninger i bunden af Lersøparken, hvor et dræn på Lersøkilden fører rundt regnet 20 liter i sekundet over i den rørlagte Lersøgrøft.

Vandkvaliteten i det terrænnære grundvand er ikke undersøgt, men det "antages" at være forurenat. Tidligere undersøgelser har ganske vist peget på forurening i bunden af bakken p.g.a. opfyld cirka år 1905. Men her har aldrig været industri, og vandet oppe ad bakken, som altid er i bevægelse og på vej nedad, er der ingen saglig grund til at skulle være forurenat.

Hvis der tilføres vand "fra bakken", vil søens vand størstedelen af tiden være renere end de fleste andre danske søer.

Men her har vi det problem, at HOFOR ikke kan modtage en dråbe vand, som ikke er skybrudsvand (også selvom det senere løber ind i Lersøgrøftledningen). Man burde derfor kunne lave en aftale mellem kommune og HOFOR, da HOFOR jo får vandet alligevel nede ved bunden af bakken. Men som sagt har gong-gongen lydt, og kommunen er ikke indstillet på byrumstilkøb.

Et potentielt uforløst problem er lugtgener. Et spildevandsteknisk anlæg uden tilførsel af rent vand kan komme til at lugte grimt i tørkeperioder. Når de Indre søer om sommeren er ved at tørre ud, så skaber det en stor lugtgener, hvilket man så vil afhjælpe med tilførsel af vand fra Lygte Å. Såfremt der ikke hentes vand til Lersøen fra Lygte å, så må man for at forbedre vandkvaliteten af de indre søer budgetmæssigt opprioritere oppumpning af rent vand ved Lundehuskirken og Utterslev mose.

Beton-tilløbsværkerne

Som led i afløb fra vejen Bispebjerg Bakke er foreslået etablering af to store betonstrukturer langs de to stier i udkanten af parken. Om sådanne betonstrukturer vil være en gevinst for en grøn park, er nok et spørgsmål om smag og behag. Men forslaget synes også lidt naivt i Nordvest. Sådanne betonstrukturer bliver en magnet for grafitti, og der vil ikke gå mange uger, før de er totalt overmalet. Under alle omstændigheder, så betragter vi ikke betonklodserne som natur, og derfor hører de ikke til i parken. Lokaludvalget har ved afstemning til lokaludvalgsmødet 25. maj besluttet, at vi hellere ser grøfter og/eller grønne løsninger. I nødsfald rør overdækket med jord og græs eller beplantning.

Skolehaver og andre naboer til skybrudsprojektet

På figur 41 er tegnet et elskab, som i beskrivelsen står "op mod beplantningen ind til skolehaven". Vi skal sikre, at det ikke bliver en genvej ind over hækken, og det skal derfor stå tilpas langt fra hækken. I kapitel 2.14 skrives om 23 cm vand på skolehavens side af skybrudsplinten, men også om en rende, der forhindrer at vandet ligger på stien. Det tager ifølge beskrivelsen 5 dage, før de 23 cm vand

forsvinder. Betyder det, at der kan ligge vand efter skybrud på stien, i bunden af hækken ind mod skolehaven eller vand inde på skolehavearealet? Stående vand i børnenes haver eller under hækken i 5 dage eller længere tid, vil være katastrofalt for udbyttet og driften af haven.

Med tanke på, hvor kaotisk det ofte er overalt i byen efter en stor skybrudshændelse, vil det give mening, at personalet i skolehaven bliver informeret om, hvordan man åbner tilbageløbsklapperne, så man kan få bagvandet væk fra haven.

I kapitel 9 står, at adgangsforholdene til skolehaven stadig er uafklarede. Det vil være dejligt at få det afklaret. Projektet er sat til fra februar 2024 til februar 2026, men der står også, at Københavns Museum har sagt, at de regner med at der bliver fundet fortidsminder, når udgravningen starter. Det plejer jo at trække ting lidt ud. Der bør derfor etableres alternative adgange til skolehaven i sæson 24, 25 og 26! Det kræver nogle gennemtænkte løsninger både for børn, for lastbilslevering af hestemøg og for ture ud af haven med trailer til genbrugspladsen mm.

I materialet synes det ikke nævnt, om kolonihaverne eller andre naboer til projektet bliver berørt. Der savnes en status på, om hvordan situationen vil være for eksempelvis kolonihaverne – både under anlæg og i den færdige situation. – på følgegruppemødet blev det afklaret, at man laver en forhøjning mellem skybrudsbassinet og kolonihaverne, så vandet ikke løber over og ind i haverne.

De små jordlodder ved banelinien benævnt integrationsbyhaverne savner stadig vandtilførsel, og en rørlagt aftapning af vand fra Lygte Å (under forudsætning af at kvaliteten er god nok) ville være en kæmpe hjælp. Foreningen har sparet 300.000 kr op til at finde en løsning.

Biodiversitet

Det er med stor sorg, at to kæmpe popler skal fældes for at give plads til søen. Det er desuden et problem, at disse træer synes at være hjemsted for flagermus.

Med de våde bassiner bliver der flere insekter og endnu bedre fødegrundlag for flagermus (der er registreret 5 flagermus arter). Der bør foreligge en god plan for håndtering heraf.

Der er fokus på at plante hjemmehørende arter, men det fremgår ikke hvor stor en procentdel som er hjemmehørende?

Områdefornyelse Bispebjerg Bakke har gennemført en stor spørgeskemaundersøgelse med 1.200 svar. Helt tydeligt ser over 40 % biodiversitet som en vigtig parameter i omdannelsen af parken. Derfor bør vi også sikre, at en stor del af Områdefornyelsens midler bruges i overensstemmelse med svarene fra undersøgelsen.

Lokaludvalget ser altså stadig en række uforløste spørgsmål især om vandkvalitet, grundvand og Lersøikilden, samt de i Nordvest-sammenhæng lidt naive betonstrukturer langs stierne ned ad bakken. Vi ser frem til fortsat at følge projektet.

Venlig hilsen

Alex Heick

Formand for Bispebjerg Lokaludvalg

Bilag 6b Høringssvar fra Bispebjerg Lokaludvalg med Forvaltningens bemærkninger

Forvaltningen har modtaget svar fra Bispebjerg Lokaludvalg. Nedenfor ses en sammenfatning af lokaludvalgets bemærkninger og forvaltningens bemærkninger hertil.

Lokaludvalget har generelt ros til udformningen af projektet, som synes at efterligne vandet naturlige veje. Det gælder også bassiner i organiske former samt den fine risleeng, som både har en æstetisk og rensende funktion. Dæmningen, som fører stien over det våde bassin, vil også bidrage til en fin oplevelse for gående og cyklende. Etablering af et permanent vandspejl bliver et kæmpe løft for parken samtidig med, at vi håndterer regnvandet.

Herudover er lokaludvalget fremkommet med en række bemærkninger, som er sammenfattet i skemaet nedenfor.

Emne	Lokaludvalgets bemærkninger	Forvaltnings bemærkninger
Permanent vandspejl	Det er et kardinalpunkt for lokaludvalget, at der er permanent vandspejl i bassinet, og lokaludvalget er bekymret for, om bassinet udtørres om sommeren og om det dermed kan understøtte en biotop. Derudover, er lokaludvalget bekymret for lugtgener fra bassinet om sommeren.	På følgegruppemøde den 7. juni 2023, har rådgiver redegjort for, hvordan der sikres et permanent vandspejl i bassinet.
Vandtilførsel	Lokaludvalget har foreslået, at boringer efter grundvand/Lersøkilden kobles direkte på bassinet, såvel som vandet	Projekt er et medfinansieringsprojekt, og der er derfor ikke finansiering til at håndtere

04-07-2023

Sagsnummer I F2
2023 - 6708

Dokumentnummer i F2
84680

Sagsnummer eDoc
2023-0153362

Mobilitet, Klimatilpasning og
Byvedligehold

Islands Brygge 37
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

	<p>fra borerne kan ledes via Lygte Å til de indre søer. Bispebjerg Hospital har dog afvist, at kommunen kan pumpe grundvand/Lersøkilden op, fordi det kan påvirke deres ATES anlæg. Lokaludvalget vil derfor alternativt foreslå, at man henter vand specifikt til en fremtidig Lersø fra en eksisterende boring, og til gengæld undlader at foretage en grundvandssænkning.</p>	<p>grundvand/kildevand i projektet.</p>
Tilløbsbygværkerne	<p>Lokaludvalget er bekymret for, at de to tilløbsbygværker i beton, som er foreslået i projektforslaget, vil blive udsat for graffiti. Lokaludvalget anbefaler derfor grøfter og/eller grønne løsninger, der kan dække betonkonstruktionerne.</p>	<p>Forvaltningen vil undersøge muligheden for at efterkomme lokaludvalgets ønske til grønne løsninger – alternativt sørge for at anti-graffitibehandle tilløbsbygværkerne.</p>
Skolehaver og andre naboer til skybrudsprojektet	<p>Lokaludvalget påpeger, at skolehaverne og andre naboer gerne vil inddrages i anlægsfasen, så er findes en løsning på adgangsveje. Derudover, vil skolehaverne gerne inddrages i, hvordan skybrudsplinten syd for skolehaverne fungerer.</p>	<p>Forvaltningen er i dialog med skolehavene om adgangsveje under anlægsfasen. Øvrige naboer vil også vil inddraget. Derudover, vil skolehaverne og naboer blive informeret om, hvor regnvandet vil blive ledt hen under skybrud og skybrudsplinten funktion.</p>
Biodiversitet	<p>Lokaludvalget anbefaler, at der bør foreligge en god plan for håndtering af flagermus ved fældning af to store</p>	<p>I projektforslaget fremgår en plan for håndtering af flagermus og fældning af poppeltræerne.</p>

	poppeltræer. Derudover mangler lokaludvalget svar på, hvor stor en procentdel af de nye træer, der er hjemmehørende arter.	Der er enkelte træer i projektet, som ikke er hjemmehørende, men som bl.a. er valgt for deres positive effekt på biodiversiteten.
--	--	---